

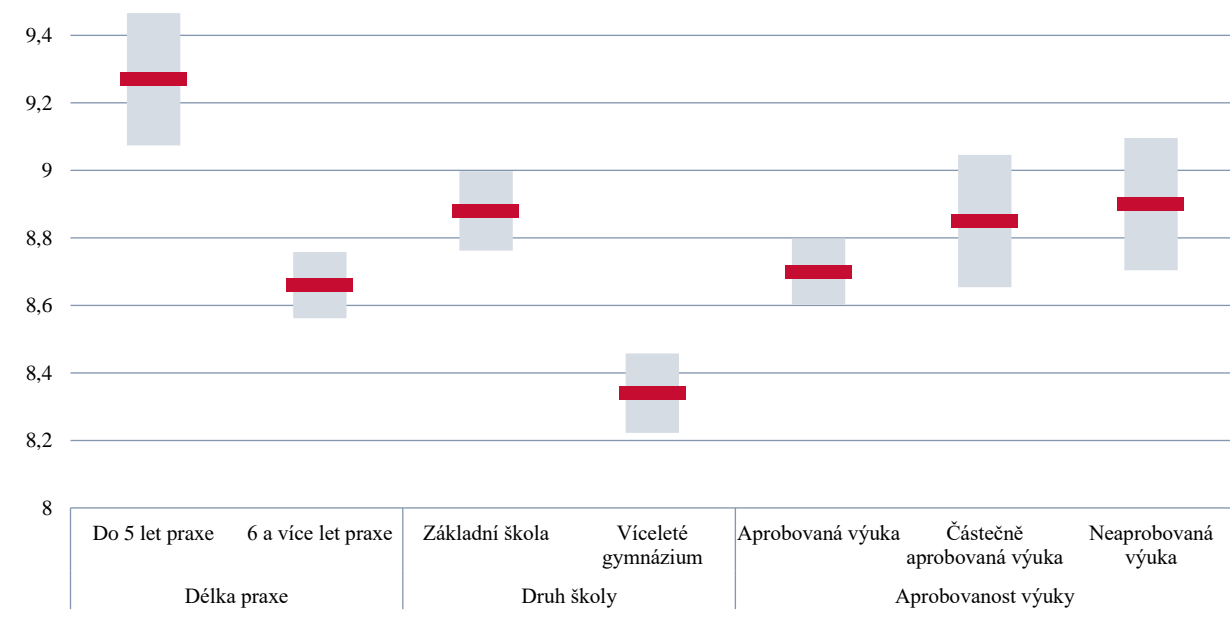
2 PROBLÉMOVÉ TŘÍDY

Častým zájmem mezinárodních i národních šetření v edukačních vědách a jedním z nejsilnějších negativních faktorů ovlivňujících proces vzdělávání žáků (po nízkém SES žáka) je rušivé třídní klima. Šetření TALIS 2018 se zaměřuje výhradně na vnímání tohoto problému očima učitelů, kteří se vyjadřují ke svým třídám a jsou tak schopni často lépe odhadnout nastavené třídní klima, než jak to dokážou samotní žáci nebo ředitel školy. Problémové třídy, charakteristické častým vyrušováním žáků, nepozorností, obecně nízkou disciplínou, snahou učitele o zklidnění žáků, čímž dochází k významné ztrátě času potřebného pro zvládnání vyučované látky apod., mohou v konečném důsledku vést až k narušení standardního procesu vzdělávání a k horším výsledkům žáků v různých testech gramotností. Šetření TALIS 2018 se zaměřovalo především na učitelem vnímaný pořádek/disciplínu v rámci vyučování, eventuálně na multikulturní třídy a třídy s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, v rámci této kapitoly je nicméně problematika problémových tříd vztahována k osobě samotného učitele a nastaveným vztahům mezi žákem a učitelem, a to pohledem samotného učitele, jeho sebedůvěry ve zvládnání obtížných situací a jeho psychické pohody.

2.1 Deskriptivní zjištění

Základní obrázek poskytuje index disciplinárního klimatu, který ukazuje, do jaké míry se učitelé musí vypořádávat se situacemi narušujícími disciplínu ve třídě. Graf 32 sleduje tento index v třídění dle jednotlivých základních třídících faktorů – délky praxe, druhu školy a aprobovanosti výuky daného učitele. Nejhuře vnímají pořádek a disciplínu ve třídě učitelé s kratší praxí a také učitelé základních škol, což, jak bude prezentováno níže, koresponduje např. se stresem učitele z chování žáků. Rozdíly v těchto dvou kategoriích jsou statisticky významné. Naopak nelze nalézt statisticky významné rozdíly ve vnímání pořádku a disciplíny ve třídě z pohledu aprobovanosti výuky daného učitele. Učitelé, kteří vyučují své předměty čistě aprobovaně, vnímají disciplínu ve třídě de facto stejně jako učitelé, kteří učí částečně či zcela neaprobovaně. Lze zaznamenat určitý vzestupný trend indexu, což by napovídalo vnímání horší disciplíny ve třídě ze strany učitelů, kteří učí neaprobovaně, ale věcně je rozdíl pouze minimální – v řádu desetin.

GRAF 32 | Průměr indexu disciplinárního klimatu třídy pohledem učitele dle jednotlivých třídících faktorů

Zdroj: TALIS 2018

Poznámka: Červená linie značí průměrnou hodnotu, šedé pruhy 95% konfidenční interval.

Proč právě učitelé s kratší praxí a učitelé základních škol vnímají disciplínu ve třídě huře než jejich kolegové s praxí delší či z víceletých gymnázií, mohou napovědět grafy 33 a 34 prezentující procentuální podíly učitelů dle jednotlivých odpovědí na otázky, ze kterých je konstruován index disciplíny. Se všemi otázkami sledujícími nedisciplinovanost žáků učitelé s kratší praxí souhlasí více než jejich kolegové s praxí delší. Naopak u otázky sledující, zda žáci vytvářejí ve třídě příjemnou atmosféru, odpovídají častěji kladně učitelé s praxí delší. Zaznamenané rozdíly jsou ovšem relativně malé, i když v mnoha případech statisticky významné.